

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО Протокол Вченої ради КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» <u>№ 2 від 25.03.2026</u>	ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» <u>№ 19 від 26.03.2026</u>
--	--

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

тематичного спецкурсу для вчителів біології закладів загальної
середньої освіти за темою

**«ВИМІРЮЄМО НЕ ЗНАННЯ, А МИСЛЕННЯ: СТВОРЕННЯ
ЗАВДАНЬ ЗА ГРУПАМИ РЕЗУЛЬТАТІВ НУШ»**

***«MEASURING NOT KNOWLEDGE, BUT THINKING: CREATING
TASKS BY NUSH RESULT GROUPS»***

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання
кафедри сучасних методик навчання
23.03.2026 № 3

Харків – 2026

Розробник: Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти» (Зайцева О.А. методист Центру методичної та аналітичної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»)

Напрямок підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей вчителів біології, необхідних для проєктування системи оцінювання за групами результатів та розроблення компетентнісних завдань відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти (природничу освітню галузь).

Термін дії програми: з 01.04.2026 до 31.12.2030 року

Рецензенти:

Гречаник Олена, завідувачка кафедри менеджменту та економіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, кандидат педагогічних наук.

Дронова Валентина, викладачка кафедри сучасних методик навчання (секція природничо-математичних дисциплін) Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти», тренерка НУШ.

© Харківська академія неперервної освіти
Зайцева О.А.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність освітньої програми обумовлена тим, що сучасний освітній процес у природничій галузі вимагає відмови від перевірки репродуктивного відтворення фактів на користь оцінювання когнітивних операцій вищого рівня. Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, ключовим завданням вчителя біології стає впровадження критеріального оцінювання за групами результатів (ГР), що дозволяє відстежувати індивідуальний навчальний поступ учня. Актуальність програми полягає в необхідності надання вчителю практичних алгоритмів створення завдань, що вимірюють здатність до наукового мислення, моделювання природних процесів та критичного опрацювання інформації.

Освітня програма тематичного спецкурсу для педагогічних працівників закладів освіти за темою «Вимірюємо не знання, а мислення: створення завдань за групами результатів НУШ» спрямована на реалізацію ключових положень Законів України «Про освіту» (зі змінами), «Про повну загальну середню освіту» (зі змінами), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) (2020).

Цільова група: вчителі біології закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 6 годин / 0,2 кредити

- лекції – 1 год (17%);
- практико орієнтовані види роботи – 5 год (83%).

Особливості реалізації програми

Тривалість програми – інтенсивна (1 тиждень). Реалізацію змісту програми забезпечують педагогічні працівники, тренери, фахівці-практики з відповідним професійним досвідом роботи в закладах освіти, які володіють сучасними методиками освіти та інструментами активного та андрагогічного навчання.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: удосконалення оцінювально-аналітичної компетентності вчителів щодо проектування системи оцінювання за групами результатів у природничій галузі та практичних навичок розроблення компетентнісних завдань відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти (природнича освітня галузь).

Завдання підвищення кваліфікації:

- Набути практичних навичок розроблення компетентнісних завдань відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти (природнича освітня галузь).
- Вдосконалити вміння самостійно створювати завдання для ГР 1 (дослідницька діяльність), ГР 2 (робота з інформацією) та ГР 3 (системне мислення) та критеріїв їх оцінювання.
- Створити систему завдань, що вимірюють реальний поступ учня у кожній з трьох груп результатів.

Перелік компетентностей / результатів навчання

- **Г3 оцінювально-аналітична компетентність** – здатність здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання, розробляти критерії оцінювання та аналізувати результативність освітнього процесу.

Очікувані результати підвищення кваліфікації

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями та набудуть (вдосконалять) уміння, навички щодо:

- самостійного розроблення завдань для оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;
- розроблення критеріїв оцінювання результатів навчання на основі об'єктивності та прозорості.
- створення системи завдань, що вимірюють реальний поступ учня у кожній з трьох груп результатів.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Оцінювання результатів запровадження освітньої програми тематичного спецкурсу з теми «Вимірюємо не знання, а мислення: створення завдань за групами результатів НУШ» має компетентнісний, практико орієнтований і формувальний характер та спрямоване на виявлення рівня сформованості професійних компетентностей педагогів, необхідних для створення системи завдань, що вимірюють реальний поступ учня у кожній з трьох груп результатів.

Об'єктивне визначення рівня засвоєння змісту програми та розуміння слухачами особливостей створення завдань за групами результатів НУШ здійснюється засобами формувального оцінювання, що вміщує виконання практичних завдань, розроблення та презентацію власних завдань та критеріїв оцінювання, аналіз кейсів, участь у групових обговореннях, самооцінювання та взаємооцінювання. Програмою не передбачено підсумкового тестування; натомість контрольні заходи інтегруються в освітній процес і спрямовані на рефлексію, корекцію та вдосконалення професійної діяльності педагогів у процесі навчання.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації.

Вартість: визначається згідно з Переліком освітніх послуг КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» (<http://edu-post-diploma.kharkov.ua/> Публічна інформація / Фінансова діяльність).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання теоретичної підготовки з активними, практико орієнтованими формами навчальної діяльності, що спрямовані на формування та розвиток оцінювально-аналітичної компетентності вчителів біології. Освітній процес організовано з використанням інтерактивних методів навчання, тренінгів, творчих майстерень, мотиваційної та рефлексивної сесій.

Особливістю практичних занять є виконання завдань із розроблення компетентнісно-орієнтованих вправ з біології.

Формувальне оцінювання проводиться з метою комплексної перевірки рівня сформованості знань, умінь і професійних компетентностей за всіма темами освітньої програми.

Зміст програми складається з 2 модулів та 4 взаємопов'язаних тем.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 6 год, з них: 1 год – лекційні заняття, 5 год – практична робота.

№	Назва навчальних тем	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостій на робота	Контрол ьні заходи	Усього
МОДУЛЬ I. Організаційно-настановний						
1.1	Настановне заняття. Мотиваційний старт «Від оцінки до оцінювання».		1			1
МОДУЛЬ II. Технологія створення завдань за групами результатів						
2.1	Створення компетентнісно-орієнтовних завдань за ГР 1 (проведення досліджень природи).	1	1			2
2.2	Проектування завдань ГР 2 (пошук та опрацювання інформації) та ГР 3 (усвідомлення закономірностей природи).		1			1
2.3	Практикум: конструювання комплексної підсумкової роботи з біології.		2			2
	Усього:	1	5			6

3. ЗМІСТ МОДУЛІВ

МОДУЛЬ I. Організаційно-настановний

1.1 Настановне заняття. Мотиваційний старт «Від оцінки до оцінювання»

Ознайомлення слухачів з організацією, змістом та умовами проведення тематичного спецкурсу. Аналіз актуальної нормативної бази оцінювання. Концептуальні засади Державного стандарту базової середньої освіти. Визначення очікувань від навчання з використанням криголамів та мотиваційних вправ.

МОДУЛЬ II. Технологія створення завдань за групами результатів

2.1 Створення компетентісно-орієнтовних завдань за ГР 1 (проведення досліджень природи).

Методика оцінювання практичної діяльності. Планування дослідження та формування дослідницьких запитань Конструювання завдань на планування дослідження. Методика створення кейсів, де учень має самостійно здійснити вибір методу дослідження залежно від поставленої мети. Моделювання біологічних явищ та об'єктів. Оцінювання вміння користуватися обладнанням (мікроскопія, цифрові датчики) та дотримання правил безпечної поведінки під час виконання лабораторних робіт.

2.2 Проєктування завдань ГР 2 (пошук та опрацювання інформації) та ГР 3 (усвідомлення закономірностей природи).

Навчання слухачів створювати вправи на трансформацію інформації: відтворення її різними способами (перехід від візуальних схем до вербального опису). Аналіз статистичних даних динаміки популяцій, генетичних закономірностей та представлення їх у формі таблиць, графіків і діаграм. Робота з джерелами природничо-наукової інформації, вимоги до критичного оцінювання достовірності джерел.

Створення інструментарію для оцінювання здатності до інтер- та екстраполяції знань (прогнозування змін у біосистемах при зміні екологічних чинників). розробка завдань на формування висновків та міркувань Оцінювання мислення високого рівня: аналіз, синтез, критичне мислення. Розпізнавання наукової та ненаукової інформації (боротьба з фейками).

Практична частина: створення завдань на аналіз статистичних даних, роботу з графіками, таблицями та діаграмами. Оцінювання вміння представляти інформацію різними способами (усно/письмово/цифрово).

Створення завдань на встановлення причинно-наслідкових зв'язків та екологічно доцільну поведінку.

2.3 Практикум: конструювання комплексної підсумкової роботи з біології.

Алгоритм трансформації традиційного тестового завдання у компетентісне. Розробка критеріїв оцінювання до створених завдань. Як через завдання з біології навчити учня відрізняти факти від суджень та пропонувати стратегії розв'язання життєвих проблем.

Практична частина: створення завдань на планування експерименту, формулювання гіпотез та аналіз результатів. Розробка завдань на роботу з таблицями, графіками та на відрізнєння наукового тексту від псевдонаукового.

Конструювання завдань для діагностувальних робіт з розгорнутими відповідями.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України за №898 від 30.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
2. Закон України “Про повну загальну середню освіту” URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n984>
3. Закон України «Про інноваційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
5. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> .
7. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>
8. Лист ІМЗО від 18.07.2025 №21/08-624 “Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2025/2026 навчальному році”. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/95271/
9. Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.09.2024 № 1225 «Про затвердження Професійного стандарту «Учитель закладу загальної середньої освіти». URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf
10. Міністерство освіти і науки України. (2024). Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти : наказ від 02.08.2024 № 1093. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v1093729-24>
11. Міністерство освіти і науки України. (2025). Про окремі питання оцінювання результатів навчання : лист від 14.03.2025 № 1/4895-25. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/94270/

Основна література

1. Вакуленко Т. С. Формувальне оцінювання: сутність та інструменти. – Київ : Педагогічна думка, 2020.
2. Засекіна Т. М. Природнича освіта в НУШ: методика навчання та оцінювання за Державним стандартом. Київ : Педагогічна думка, 2022.
3. Критичне мислення: як навчити школярів розрізняти факти та фейки. Посібник для вчителів / за ред. О. Волошенюк. Київ : АУП, 2023.
4. Павлова Л. М. Групи очікуваних результатів навчання у Новій українській школі : посібник для вчителів. Київ : Богдан, 2022. 160 с
5. Пасічник О. Оцінювання в НУШ: від контролю до підтримки. Методичний посібник. Львів : Простір, 2024.
6. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів у процесі навчання природничих предметів. Київ : Генеза, 2021. 192 с.
7. PISA-2025: Природничо-наукова грамотність. Методичні рекомендації щодо підготовки учнів до міжнародного дослідження. Київ : УЦОЯО, 2025.
8. Софій Н.З. Застосування інноваційних методів навчання. URL: <http://osvita.ua/school/method/1626/>

Додаткова література

1. Андерсон Л. В., Кратвол Д. Р. Переглянута таксономія Блума : навчання, викладання і оцінювання. – Київ : Педагогічна думка, 2014.
2. Біологія та екологія: збірник компетентнісно орієнтованих завдань / за ред. проф. Шаламова Р. В. Харків : Соняшник, 2024.
3. Великова Т. Г. Проєктування завдань для оцінювання дослідницьких умінь учнів на уроках біології : метод. рек. Київ : Педагогічна думка, 2022. 48 с.
4. Горохова І. В. Розвиток критичного мислення як шлях до формування наукової грамотності учнів у природничій освіті. Вища освіта України. 2021. № 3. С. 45–52.
5. Остапченко Л. І. та ін. Біологія і екологія. Методика навчання. – Київ : Генеза, 2018.